

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

5 Si perjurare cogis, perjurus haberis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](#)

judicium, & iustitiam: ubi autem ista defuerint, non est juramentum, sed perjurio. Vide datur intelligi, illicet utrum esse juramentum, cuius aliquip solum defuerit: non tamen cuiuscumque concorditer aliquip solum defuerit, probaberetur servari. Aliquando namque iuramento deest iustitia: velut cum quisquis post votum castitatis suæ uxori juramento firmaret, nunquam se ab ea disfuerit: quia quamvis illicet sit, quia iustitia sibi præstat deinde, tamen iuramentum Angulum servare præcipitat. Hoc autem si quis contraria prærogativa conjugis, non propter religiosum juramentum servans, omnes et veritas Gobianum ob solam religiosum contra Dominum imperio reservat. Cum ergo omne Domini præceptum iustum sit, post ei iuramentum defuerit, quod ejus contra contractum invenerit, iudicari quoque aliquando iuramento confusa defuerit, veluti ex propria remittere aliquip dolus iuratus se manducatum & blatom. Ita quoniam levissime iurisdictio illicet præsumit, non tamen id videtur jubetur. Iuramentum in quo multipliciter illicet intelligitur. Et enim illicet quando ex eo quod iuratur, aliquip ex causa extra iuramenti, aliquando ex modo iurandi. Ex eodem iuratur, tunc est illicet iuramentum, quando quid iuratur, in sua natura uterum est, vel vitium adimeti, ut adulterium, homicidium, & sic similis, vel reparari non permittit, vel cum iniusto ad pacem non redire, indigeni infericiditer non facientur. Ita, quia perficiunt in se habentes iurisdictio, eti jurementum firmarent, tamen servari non doceant. Greci hec nigrum & venenosum nuditatem, quia de illicet iuramentum non observant super fidem legantur. Quisquis ergo se iuramentum firmaverit aliquip fidem, quo vel corporali, vel spiritali fidem datur. Vel finis quo utraque fidem reparatur, vel confirmari non posse, fidem promissae servare probaberit: quoniam exempli præmissa adiutoria fabricant, dum eum, quoniam exempli præmissa adiutoria non fabricant, in adultero perfervit, vel ad pacem cum adversario non redire, iuramentum preflato perfervit, fiducioris confite illucem non obserbare non permittit. Et item id quod iuratur, aliquip ex rituofam, non nostra sed ex usu extra venientibus: velut cum aliquip post votum efficiunt iuratus dicunt habitarum eam in coniugio, & Coniugio sanguine habent, in sepe malum non est: tamen huc ex vota periculum est. Hoc autem iuramentum, etiam si illicet, sibi servatur, et iuratur probaberetur. sed de violatorum voti penitentia, sibi subiecta iudicit. Ex mortis iurandi tunc est illicet iuramentum, quando inconscient & inconsciente aliquip iuratur, qui nec corporali, nec spirituali fidei admittit, & fine quo utraque fidem reparari, & vita conservari vellet: veluti dum aliquip à parentibus casti, vel clericis tonsoriam, vel reliquias vestem suscipiat, ne neutrum falsum iuramento firmaverit. Hoc quoniam aliquip ab utrue videtur reprehensible, quia ipsa charitatem iuramento se non fiduciam premisit, nulla tamen auctoritate, servari prohibetur: quia ejusmodi charitatem tonsoram, vel religiosum vestem suscipiat, mitemus minus fiducem promovere voleat: etiam nonnulli in latice habent fastiditatem, & des dilecti ercentur. Quo excepiderint datur in melius, quies aliquip iuratur si non fiduciam datur, qui expidierit sibi præparatur ad beatitudinem, dimidio fine votis fiducie inventur, quid iuramentum non probatur servari. Vide etiam iuramentum non daturo aliquip aliis, fine quo utraque fidem ejus potest esse incolamus, et aliquip ex oī pī committimus præfervit, nulla tamen auctoritate iuramentum servare probaberis, dummodo sit nobis alia via necessitatis secundandi.

QUESTIO V.

Qued autem quanto loco queritur, si illicet efficit, quid Ar- chididicuum iuravimus, an Epiphys efficeret perjurii, qui et perjurio Archididicuum cogebat, facili potest esti- ferma. Si etiam confessionem per pena cum faciente præsumens est, simul magis illa cogere cetera admodum criminis probatur.

Bb 5

C. I. q. Qui pejerat compellit, & qui compelli-
tur perjurio uterque probatur.
Unde Pius Papa ait.

Qui compulus a Domino sciens se perjurat, utriusque
sunt perjuri, & Dominus, & miles: Dominus, qui
præcepit: miles, quia plus Dominum, quam animam
dilexit. Si liber est, quadraginta dies in pane & aqua po-
nitur, & septem sequentes annos: si servus ejusdem, tres
quadraginta & legitimas ferias ponitetur.

q. Antistitutio breviter ex Pontificiali Theodori quemadmodum
Burchardus & Ivo seq. capi.

C. II. q. Tantumta eius, qui in manu E-
piscopi, aut in cruce confessoris pe-
jerat.

Qvi b pejerat se in manu Episcopi, aut in cruce conse-
crata, tres annos penitentia: si vero in cruce non con-
secrata, annus unum penitentia. Qui autem coactus fu-
erit, & ignorans se pejeraverit e, & postea cognoscit, tres
quadraginta & legitimas ferias penitentia.

C. III. q. Quia pana fit frumentis, qui necessaria
coacti perjurant.

Item ex Pontificiali Theodori d.
Si etiam coactus pro vita redimenda, vel pro qua-
libet causa vel necessitate perjurat, quia plus cor-
pus, quam animam dilexit, tres quadraginta penitentia
teat. Alii vero iudicant tres annos, unum ex his in pane
& aqua.

C. IV. q. Qui pejerat, & alios pejerare fecit, quā
ponda fit frumentis.

Item Gelasius Papa.
Ill. Si quis pejeraverit g, & alios sciens in pen-
itio duxerit, quadraginta dies penitentia in pane
& aqua, & septem sequentes annos, & nunquam fit fi-
ne penitentia: & alii, si consci fuerint, similiter po-
nitentia.

q. Polycarpus tributus hoc Pio: castri vero indicati collectores
Pelagon.

C. V. q. Homicidam vincit, qui sciens ad perjuri-
um hominem compellit.

Item Augustinus in ferme de decollatione S.
Iohannis, [ed. cfr. ferme. ii. de
Sancto.]

Ille b, qui hominem provocat ad jurationem, &
scit eum falsum esse iuraturum, vincit homicidiam:
quod invenit, & utrue videatur reprehensible, quia
ejusmodi provocatio, vel utrue videatur reprehensible,
mitemus minus fiducem promovere voleat: etiam nonnulli in
latice habent fastiditatem, & des dilecti ercentur. Quo excep-
iderint datur in melius, quies aliquip iuratur si non fidu-
ciam datur, qui expidierit sibi præparatur ad beatitudinem,
dimidio fine votis fiducie inventur, quid iuramentum non
probatur servari.

Vi. q. Non peccat, qui iuramentum exigit ab
eo, quem non est falsum iurare.
Item in ferme ut perjurio [in est, in ferme
de verba Apolob. 3. al. 30.]

Qui b exigit iuramentum, multum intereat, si ne-
scit illum falsum iuraturum, an se. Si enim ne-
scit, & ideo dicit, jura mihi, ut fides ci fiat, non i est
peccatum: tamen humana tentatio i est. Si autem
scit eum fecisse, novit fecisse, vident fecisse, & cogit iu-
rate, homicida est. Ille enim suo se perjurio perimit
sed iste manum interficiens & impetrans, & premit.

a. al. sciens. Ansel. lib. 22. c. 62. Burch. l. 12. c. 4. Ivo part. 2. 66.
Polyc. l. 3. iii. 11. b. Ansel. lib. 31. c. 64. Burch. lib. 22. c. 5. Ivo part. 2.
cap. 65. c. al. perjuraverit, d. al. Romano. e Polyc. ibid.
Burch. lib. 12. c. 6. Ivo part. 22. c. 53. f. Polyc. l. 6. iii. 11. Ansel. l. 22.
c. 67. g. al. perjuraverit. h. Burch. lib. 12. c. 6. Ivo part. 2. 66.
Senn. d. d. 26. Ivo p. 22. c. 21. Pann. lib. 2. c. 108. i. provocavit.]
orig. k. Senn. shib. Ivo p. 22. c. 20. Pann. lib. 26. c. 110. l. al. con-
sensio. m. al. expedit.

I. ¶ Non est peccatum] In originali est, non andeo dicere non esse peccatum. Sed ex casum non est mutatum.

C. VII. ¶ Uig. ad exitum vita non communiceat,

qui alio a perjurio trahit.

Item ex concilio Marofconensi 1. c. 77.

III. Si quis conviclus fuerit alios ad falsa i. testimo-
nia, vel perjurio attraxisse, vel quacunque corru-
ptione sollicitasse, ipse quidem uig: ad exitum vite non
communicet: i. vero, qui ei in perjurio confessus pro-
banitur, potest a b omni testimonio fuit removendi b. &
secundum legem infamia notabuntur.

I. ¶ Falsa] In concilio ipso Marofconensi (refutatio enim est
ex manu scripti, cum antea citratus Marofconensis) legitur,
falsum testimonium vel perjurium.

2 pars. Item, quod audierit aliquem falsum jurare, & tacet,
delinquit.

C. VIII. ¶ Cui sit indicandum falsum, quod
aliquis juraverit.

Vnde Augustinus ait in questionibus Leviticis c. q. 4.

ad c. s. [Anima qua materit vocem
parvus falso iuravit.]

Hoc d. videtur dicere, peccare hominem, qui audi-
tum jurat aliquis falsum, & fecit eum falsum jurare,
& tacer. Tunc autem fecit, si erit, i. de qua juratur, te-
fuis fuit, aut vidit, sur confusus fuit, id est, aliquo modo
cognovit, aut oculis suis confixus, aut ipse, qui jurat,
illi indicavit. Ita enim potuit esse confusus. Sed inter
timorem hujus peccati, & timorem proditionis homi-
num non parva existit e. plerisque tentatio. Possumus
enim paratum ad perjurium admonendo, vel prohiben-
do a tam gravi peccato revocate: sed si non auditor,
& coram nobis dedit, quam novimus, falsum juraverit,
utrum prodens sit, & prodius etiam periculum mortis
incurrit, difficultissima quafio est. Sed quia non ex-
pedit, cui hoc indicandum sit, utrum illi, cui juratur,
an faciebat cuiusdam f. qui non solum eum percepit
non potest irrogando supplicium, sed etiam orare pro
allo potest: vide cur mihi, quod se homo folvar a pecca-
xi vinculo, si & indicat talibus, qui magis possum
professi, quam obesse perjurio, sive ad corrigendum, sive
ad Deum pro illo placandum; si & ipse confessionis ad-
hibet disciplinam.

Si ergo ista, ut supra dictum est, qui audierit falsum jurare, & ta-
cer, delinquit; multo magis illi reus est, qui ad pejerandum ali-
quem compellit.

3 pars. Quisvis de eo, qui verborum caliditate se circum-
venire putat illum, cui jurisdictionem adferre, an sit reus perjurii, sive
faraverit, quod jurae creditur.

C. IX. ¶ Deo qui caliditate verborum

jurat.

De hoc ita scribit Isidorus sententiarum

tib. 2. cap. 21.

¶ Vacunque h. arte verborum quique juret. Deus ta-
men, qui consciente testis est, ita hoc accipit, si
cui ille, cui juratur, intelligit. Dupliciter autem reus
fit, quia i. & Dei nomen in vanum assumit, & prox-
imum dolocapit.

C. X. ¶ Perjurio est qui super lapidem falsum

jurat.

Item ex sermone sancti Augustini trigesimo,

de verbis Apollini.

Ecce h. dico charitati vestre. & qui super lapidem
falsum jurat, perjurio est. Vnde hoc dico: quia
multi in hoc falluntur, & putant, quia nihil est, per-

a Burch. l. 16. c. 8. Ivo p. 12. c. 26. b. al. prohibendi. c. Giffa
ordin. missio c. quanti Levit. d. Pam. l. 8. c. 19. & 109. e. Alex-
andri. f. vel cupiam. Jorg. & Ivo. g. al. etiam si. h. Sent. 3.
diss. 39. Amb. l. 1. c. 76. Polyc. l. 6. tit. 12. Burch. l. 12. c. 10. Ivo part. 12.
c. 26. & 57. Pam. l. 8. c. 102. i. al. qui. k. Ivo p. 12. c. 34. Pand. 8.
c. 316. l. per. l. vera letitia.

quod jurant, non se crimine teneri perjurio. Procul po-
juras es, quia per id, quod sanctum non est putas, filiorum
juras. Sit tu & illud sanctum non putas, sanctum per
eius juras. Non enim quando juras, bibuntur, sed tempore
juras, sed proximo juras. Homini juras ante tempore
sed nūquid non ante Deum? Non ea audiri lapidem
sed: fed punt te Deus falleniem.

1. ¶ Non putas] Sicut etiam Ivo. In originali franci-
ne, & sorie legendum putat.

2. ¶ Si tu illud] In codicibus Augustini expedit, & in
Vaticano legitur, sed ego illud sanctum non puto. In
vero etiam Vaticano, & apud Iovem, & Pannoriam, & in aliquo
Gratiani exemplaribus, putat.

C. XI. ¶ Apud Domum verba nostra non esse,
sed ex corde procedunt.
Sed objectus illud Gregorii 16. libro ma-
ratum 7.

H. Vmanz autes verba nostra talia judicant, quia lati-
sonant. Divina vero iudicia, talia ea audimus, qui
extinximus proficerunt. a. Certe noventile, qui
tentationem & voluntatem alterius variis expedientibus
qua non debet aliquis verba confidat, testis vel
servire, sed verba intentioni.

Sic ergo divina iudicia verba nostra talia sunt audita
intimus proficerunt, intentione non debet servare certa, sed
tentio 3. pater, quod Deus non accipit sic patrem, sed
juratur: sed potius, scit qui jurat, intelligit; conve-
nit enim extinximus, sed ex his quia proficerunt, certa ut
item obiectum, qui jurat super lapidem, patet, si per
sanctam Evangeliam, perinde tenetur, ac si per Evangelium
veris: licet tali cui jurat, idea super lapidem illum non per
non ferendo quod promittit, restat perjurio tenetur. ¶ In
iustitia de cibis, qui credunt se jure obicitur, quia in
omnibus, quia sine imperio fuerunt, per hanc suam
esse obicitur, reatu perjurio recutiebant, reatu perjurio recutiebant
tremunt, ut ne contra hoc, quod se juret ordinare
sufficiat, sicut obicitur, diligenter, nunquam fecerunt
nem recipiunt, an potius secundum intentionem patrum
tum Deus illud acciperet? ¶ Item, si inveniente ultro
fuerit imperitus, innocentiam suam velle efficeret, patet, ut
obiectum sic efficiatur, contritus enim in verbis
patrum suis si scriptio arbitratur, contritus enim in verbis
efficiatur, nonquid a Domino perseruare possit?
namquid poterit argui se obicitur, adulterio, at furtu
currit?

C. XII. ¶ Inter iuramentum, & locutionem
debet nulla debet esse diffi-
cile.

Henceiam Choniatam 1. incept.
Matthes.

Vramenit huc causa est, quia omnis, qui iurat, ac
juratur, ut quod verum est, eloquatur. Eritis omnes
inter iuramentum, & loquelas nostras, nullam
est distingua: qui fecit in iuramento nullam
nisi esse perfidiam; ita quoque in verbis nullam
debet esse mendacium: qui utrumque per
mendacium divini iudicis pena damnatur, distinc-
tura: b. [Os, quod mentitur, occidit animam.] ¶
quis ergo verum loquitur, jurat; quia scriptum
[Testis fidelis non mentitur.]

1. ¶ Chromatius. Antea cathech. Chrysostomus
errors occasionem dederat similitudo primorum litterarum.

a. Hic uita B. Greg. eo loco, b. Sep. c. Propterea

C. XIII. q. Antequam aliqui juret, pejerat,
si contra consuetudinem jurare
perjurat.

Item a.

Qvi pejerare paratus est, antequam juret, jam perju-
rit, ut videatur: quia Deus non ex operibus iudicat,
sed ex cogitationibus, & ex corde.

Ex his enarratio collectio: quod iuramenta secundum intentionem
proficit, non resistent, a Deo iudicantur. Quomodo ergo fide-
litas fidelium quamque arte verborum quia iurat. Deus sic acci-
piens fideilem cum iurante, intelligit: Sed teus aliud est collata arte
verborum iurare, alius simpliciter iuramentum suum iurando emen-
dit: si autem est fidelis intentione iuramentum fidelium recipie-
re, ob id respondet calidissime uerbi: quia fecit quicquam apud Deum
ne ualeat aliquo labore: si ne prater ejus intentionem
vult qui adest forensi. Deus autem duplicitate affirmavit simili-
pli intentionis arbitrio confidit: & sicut ex parte recipie-
tur, quam ex parte proficiunt verborum artem affirmavit & odit.
4 pars. De scata vero pravaricatione queritur, qua & state quicq;
ad iurandum debet regi. De qua in primo libro capitularium,
c. 4, de iuramento defensione.

C. XIV. q. Ante rationabiles annos, aliqui non
ergo iurare.

Patrii, & qui sine rationabilis estate sunt, non cogan-
tur iurare, hinc i Gunebodigni faciunt. Et qui
semper per iuratos fuerit, nec taliis sit post hoc, nec ad la-
ceratum accedit, nec in sua causa, vel alterius iurata
est.

1 ¶ Sic ut Gunebodigni faciunt.] Addita istib[us] sunt ex
regulâ.

Item excoilio Eliberitano.

Pieri & ante annos quatuordecim non cogantur iurare
i. scilicet quoniam, si in pueris iurare sita fita in domo pa-
triis, illo neficiente, iuramento se confringere, & patre
eius, & auctoritate, statim contradixerit, vota eius, & iuramen-
to irita erunt, & faciliter emendabitur.

¶ Burchardus hoc citat ex concilio Hibernensi: ut aliis, que
causa Eliberitano trahantur.

C. XVI. q. De eodem, & ut a Jesus iuramen-
to proficitur.

Item Cornelius Papa.

Hocnef[er] d etiam videtur, ut qui in sanctis audet &
iurare, hoc iurans faciat, cum omni honestate & ti-
more Dei, & ut prius ante annos quatuordecim non co-
gnit iurare.

¶ Cetera iam collectio ei citata ex decreto Cornelii Pape. Exstat
autem lib. 1. capitulo. c. 89. nonnulli præterea verbis interjectis. Es-
tido reperi primari huius capitulo partem Ivo & 33.

Vestigia sunt quadam tempora, quibus iurare prohibetur.

C. XVII. q. Quibus temporibus iurare prohi-
bitur.

Unde in concilio apud fanum Meda-
dum habitato.

D Ecretivit f sancta synodus, ut à Septuagesima usq; in
octavam Pasch., & ab adventu Domini usq; in oclau-
sum Epiphaniae, nec non & in ieiunis Quatuor temporum,
& in Litaniis majoribus, & in diebus Dominicis, & in
diebus Rogationum (nisi de concordia & pacificatione)
nullus super sacra Evangelia iurare prælumatur.

5 pars. De g. forma vero fidelitatis, & quid quis debet
dum, vel non debet, scilicet inventus in ejus. Fulberti Episcopi.

2 ad idem. b Ivo part. 12. c. 22. Pann. l. 8. c. 10. c Burch.
lib. 12. c. 16. Ivo part. 12. c. 11. Pann. l. 8. c. 24. & 101. d Capitul.
la. cap. 59. Burch. lib. 12. c. 12. Ivo part. 12. c. 13. e al. habet.
f Pann. l. 1. cap. 120. Cap. precedenti. Simius quoddam in schedu-
lo capitularium i Galles missus. Burch. lib. 12. c. 20. g In usitata feu-
dum, lib. 2. fil. 4.

C. XVIII. q. Quod in fidelitate sunt ob-
seruanda.

D E f forma fidelitatis absquid fribere monitus, haec
vobis, quæ sequuntur, breviter, ex librorum aucto-
ritate notavi. Qui domino suo fidelitatem iurat, ista
fex temper in memoria deber habere; incolume tutum,
honefum, utile, facile, possibile. Incolume videlicet,
ne sit in damnum domino suo de corpore suo. Tum
ne sit ei damnum de secreto suo, vel de munitionibus,
per quas turba potest. Honefum, ne sit ei in da-
mnum de sua iustitia, vel de alia causis, quæ ad honesta-
tem ejus pertinere videntur. Utile, ne sit ei in damnum
de suis possessionibus. Facile & vel possibile, ne id bonum,
quod dominus suis facere leviter poterat, faciat ei diffi-
cile, nesci id quod possibile erat, reddat ei impossibile.
Ut fidelis hoc monumenta aveat, iustum est. Sed i quia
non sufficit abstinere a malo, nisi fiat id, quod bonum est,
refract, ut in eiusdem fex supradictis consilium & auxilium
domino suo fideliter prefiat, si beneficio dignum videri
vult, & salvus esse de fidelitate, quam iuravit. Domini
nus quoque fideli suo in his omnibus vicem reddere de-
bet. Quod si non fecerit, meritò confitetur maleficius;
sic illi, qui in corum pravaricatione, vel faciendo,
vel contentiendo deprehensu furent perfidus & per-
jurios.

¶ Epistola hoc Fulberti missae est i Gallia, descripta ex ve-
sto codice ecclesiæ Belluacensis: cuiusvis est titulus, Gloriofo du-
ci Aquitanorum. VV. Fulbertus Carnotensis Episcopus
orationis suffragium.

1 ¶ Sed quia non sufficit. In ipsa epistola legitur: Sed
non idem easlamentum mereatur: nosci ci sufficiat. Apud
Iovem vero. Sed non idem easlamentum b mereatur. Non
enim sufficit. &c.

2 ¶ Qui in eorum] In epistola legitur, si mox pravarica-
tionem: apud Iovem, si in eorum pravaricationem: In Par-
vorum versus apud Gratianum.

C. XIX. q. Decudem.

Augustinus.

S i quilibet iuramentum violando profanat, Regis
& domino suo iurat, & postea perverso & dolose ei-
us regnum tractaverit, & in mortem ipsius aliquo ma-
chinamento infidus, quia sacrilegum peragit, in Christum
Domini manum mittens, anathema sit: nisi per
dignam poritione satisfactionem emendaverit, sicut
constitutum a sancta synodo est. ad eft, exulum relin-
quat armam deponat, in monasterium est, & penitentia
omnibus diebus vita sua: veritatem communione
in exitu vita sua cum Eucharistia percipiat. Episcopus
vero, presbyter, Diaconus, si hoc crimen commiserit, de-
gradetur.

¶ Caput hoc in melioribus Gratiani codicibus non habetur.
Burchardus & Ivo citant ex dictis Augustini. Simile autem ha-
betur in concilio Tolosano 16. c. 1. ex Hippom. misso.

6 pars. Ut itaq; ex promissa apparet, mendacium nec sim-
pliciter formone debet proferri, nec iuramento firmari. Mendacium
autem non solum in verbis, sed etiam in simulacris operibus effe-
batur.

C. XX. q. Mentiens, qui professionem suam ope-
ribus non ostendit.

Unde Ambrofus ait in sermone habita in Demina-
ca ea de Abraham.

¶ Initium huius sermonis est. Scitote fratres.

C Asete d frates mendacium, quia omnes qui a-
mant mendacium, sibi sunt diaboli. & infra.

¶ Non solum in falsis verbis, sed etiam in simulatis o-
peribus mendacium est. Mendacium namque est Chris-
tianum se dicere, & opera Christi non facere. Menda-

2 a Ivo part. 12. cap. 76. Pann. l. 8. c. 122. b al. cauſamentum.
c Anselm. L. 1. c. 74. Polyc. l. 6. tit. 11. Burch. l. 12. c. 21. Ivo p. 12. cap. 72.
d Pann. l. 8. c. 122.

caum est, Episcopum faderet vel clericum se profiteri, & contraria huic ordini operari.

i. ¶ Diaboli.] In codice Vaticano, ubi hoc sermo habetur, sequitur haec, quia non solum mendax est, sed etiam & pater, & inventor ipsius mendacii est. Omnis enim simulatio, & omnis duplicitas mendacium est. Ergo non solum, &c.

C. XXX. ¶ Quoties sermo malus de ore nostro procedat.

Item Hieronymus in c. 4. epist. ad Ephesos.

Votives verò loquimur, aut non in tempore, aut in portu loco, aut non convenit audiencibus, ut roties sermo malus procedit de ore nostro ad destrunctionem eorum qui audiunt. Consideremus itaque quid loquamur: quia pro omni oratio verbo redditum sumus rationem in die iudicii.

¶ pars. Iuramentum verò clericis laico prestare non debet.

C. XXI. ¶ Cuiquam laico clericus nihil jurare presonat.

Unde in Rhenensi concilio legitur.

Nihil a ex ecclesiastico ordine cuiquam laico quidquam super facta sancta Evangelia iurare presumat: sed simpliciter cum veritate & puritate dicat, est, est, non, non. Sed si est aliquis, quod sibi obiciatur, prout judicaverint, qui ejusdem ordinis sunt, aut corrigitur, aut expurgetur.

i. ¶ Obiciatur.] Apud Burchardum & Iosephum sequitur, ad Episcopum, in cuius territorio est, deferatur; & iuxta id, quod illi, qui ejusdem sunt ordinis, dijudicetur, aut corrigitur, aut expurgetur.

Episcopa similiter clericis iuramentum prestare non debet, nisi forte uero ecclie procuracionis commitit.

C. XXII. ¶ De eodem.

Unde Urbanus II. dicit.

Nihil a Episcopis clericis suis, nisi forte quibus ecclesiasticarum rerum dispensatio commissa fuerit, sibi jurare compellat.

i. ¶ In aliisque verbis exemplaribus finis huius causa est in verbis expurgetur. absunt autem haec verba, & sequens caput, nullus. In uno autem non modo ista habentur, sed etiam caput primum de jure calumnia, & constituto nova Henrico.

CAUSA XXIII.

Vidam Episcopi cum plebe sibi commissaria in heresibus lapsi sunt, circumadiacentes catholicos minime & cruciarius ad heresem compellere coeperunt: quo comparato, Apostolicae catholicae Episcopi circumadiacentes regionum, qui ab Imperatore crevilem jurisdictionem accepissent, imperavit, ut catholici ab hereticis defenserent, & quibus modis posset, eis ad fidem veritatis redire compellerent. Episcopi hac mandata Apostolice & recipientes, conuocatis milibus, aperiunt, & per infidiles contra hereticos pugnare coierunt. Tandem inuidus eorum nec tradidit, alii, rebus suis ecclesiasticis, expulsis, alii carere & erga filios reclusis, ad unum catholicae fidei consti redierunt.

2. Huius primus queritur, an militare peccatum sit.

2. Secundus, quod bellum sibi iustum, & quomodo a filio Israeli iusta belle gereretur.

3. Tertius, an injuria sciorum armis sit propulsanda.

4. Quarto, an vindicta sit inferenda.

5. Quinto, an sit peccatum iudicis, vel ministri rei occidere.

6. Sexto, an mali sunt cogendi ad bonum.

7. Septimo, an heretici sunt & ecclesie rebus finis & polonicae, & quod possunt ab hereticis ablati, an dicant possidere diuinam.

8. Octavo, an Episcopo, vel quibuslibet clericis sua licet auditorum, vel Apostolici, vel & Imperatoris praecipo arma movere,

a. Burch. l.2. c.11. folio p.6. c.233. Pann. I. t. 2. n. b. Ext. de iuri. c. nullus. c. s. l. Apostolica. d. al. fine Imperatoris.

QUESTIO I.

Q uod militare alienum videoare ab Evangelie definitio hinc videtur posse probari, quia omnia militia vel iuriam propulsandam, vel proper videntis infidelium est instituta: iuraria autem vel a proprio persona, vel a familiis vel a [Si quis te percutiatur in uno maxillo, tollit in eo duos milia.] Item ceterum Apostolus dicit: b. [Non tu respondes, charismi, sed dare decumnes? quid alio predicas, quam proprie persona iurato repellas?] q. item, omnes magistrum defendente, Christus dicit: c. [Contra quod tuum in vaginam: an putas quia non possim regere pacem, & exhibebitis mihi plus quam duodecim legiones Anglorum?] denique fuit de B. Andrea legitur d. cum fieri concorserit, ut de manus iniqui iudicatu erit, & a me mori illis defendentur, & ipse contra & excepto & serpissimam decens, regatus exinde suum martyrium impedit: quid si inveniatur, quem sicut proprias, ita & securas iurato tolerare, nec ad armis concurreat, sed coram exemplo & folla ferenda animum prepararet? q. Item, c. in proposito 1. dicitur: e. [Misericordiam, & ego retribuo, dicit Dominus] item, c. in Evangelio dicitur f. [Nolite iudicare, & non iudicare.] Item, g. cum paternostri dicta serva voluntaria obsequia: [Sancte utraque credo utque ad me fest: & tu domino meos filium, colligite regianam, & allegant in fasciis ad coronandum.] q. item cum Rex ille, qui mortuus fecerit finis pro exercitu suis, angelorum uidet, dicitur per prophetam: Prophetatur & profetatur, qui vocati ad supplicium intercesserunt credendo: item, h. c. Paulus Apostolus dicit usque ad Romanos: h. [Nolite iudicare iuricendum.] Item: [In rebus pli judicatis alienum servum & Sua Domino fiat, aut casti, utrumque virum, fave moritur, Domini sumus. In hec in conferuntur et, & resurrectis, ut & vivorum, & mortuorum dominum.] In his omnibus quid aliud precipitat, quam ut vnde in divinis divinis servit et examini? c. id est, ut spirituum multitudine videatur, infinita vel ob injuriam propulsandam, vel in dilectionem inferendam, utrumque autem legi Evangelicae pollicetur, quod militare peccatum est?

i. ¶ In proverbiis 1. Semper illa fata qualem primi usurpari: sed signabitur libro Proverbiorum. After. Paul. ad Rom. cap. 12. [concupiscentiam alia sentientes] i. verb. & ad Hebreos 10. Deus. 32. In Cant. f. scriptum est ultio, & ego retribuum.

C. L. ¶ Bella carnalia bellorum figurinatione figurant gerunt.

Hinc etiam Gregorius ait i.

Nisi bella ista carnalia figuram bellorum figurinatione gerent, nunquam, ut opinor, iudicari libri discipulis Christi, qui vent pacem dicunt legendi in ecclesiis sufficiunt ab Apostolis traditi. Quidam enim eis bellorum proficeret ista dictio, quandoque citat a Iesu: [Pacem & meam do vobis, pacem tenet reliquo vobis?] q. quibus per Apostolum i. iude. & dicitur: [Non vosmetiplos vindicantes, sed nisi injuriam accipite, & magis fraudem patimini?] Unde denique sciens Apostolus ultra nobis jam ultra bellum esse carnaliter peragenda, sed animis certaminis contra spirituales adversarios defundenda, velut magister artiz, praeciput dat militibus Christi, dicens: [Fate te vos armaturam Dei, ut possitis flare adversarios diaboloi.]

a. Matth. 5. b. Roman. 12. c. Matth. 26. d. hec i. ipius. e. Deuteronom. 32. Roman. 12. f. Matth. 7. g. Matth. 10. Roman. 12. i. Origene homilia 15. super Iustit. k. I. Corin. 6.